

Briselē, 22.4.2015.
COM(2015) 177 final

2015/0093 (COD)

Priekšlikums

EIROPAS PARLAMENTA UN PADOMES REGULA

ar ko Regulu (EK) Nr. 1829/2003/EK groza attiecībā uz iespēju, ka dalībvalstis var ierobežot vai aizliegt ģenētiski modificētas pārtikas un barības lietošanu savā teritorijā

PASKAIDROJUMA RAKSTS

1. PRIEKŠLIKUMA KONTEKSTS

Kopš spēkā stājusies Regula (EK) Nr. 1829/2003¹, nekad vēl nav bijis kvalificēta dalībvalstu balsu vairākuma ne par, ne pret Komisijas lēmumprojektu par ģenētiski modificētu organismu (ĢMO) un ģenētiski modificētas pārtikas un barības atļauju piešķiršanu. Visos procedūras posmos (saskaņā ar patlaban spēkā esošajiem noteikumiem — pastāvīgajā komitejā un pārsūdzības komitejā, bet agrāk — Padomē) iznākums vienmēr bijis "atzinumu nesniegt". Tāpēc Komisija saskaņā ar spēkā esošajiem tiesību aktiem lēmumus par atļaujām pieņēmusi bez dalībvalstu komitejas atzinuma atbalsta. Pieņemot lēmumus par ģenētiski modificētas pārtikas un barības atļaujām, par parastu praksi kļuvis galīgā lēmuma pieņemšanai dokumentāciju atdot Komisijai, lai gan vispār tas procedūrā uzskatāms par izņēmumu. Regula (EK) Nr. 1829/2003 dalībvalstīm iespēju pieņemt pasākumus, kas ierobežo vai aizliedz izmantot atļautus ĢMO un ģenētiski modificētu pārtiku un barību, dod tikai tad, ja tās var pierādīt, ka attiecīgais produkts var radīt riskus veselībai un videi. Dalībvalstis balso "pret" dažādu iemeslu dēļ. Bieži vien tās pauž dalībvalsts līmeņa bažas, kas attiecas ne tikai uz problēmām, kuras saistītas ar ĢMO nekaitīgumu veselībai vai videi.

Eiropas Komisiju iecēla, pamatojoties uz Eiropas Parlamentam iesniegtu Politisko pamatnostādņu kopumu. Šīs pamatnostādnes puda saistības pārskatīt ĢMO atļaušanā piemērotos tiesību aktus.

Rezultāti ir izklāstīti paziņojumā "Ar ģenētiski modificētiem organismiem (ĢMO) saistīto lēmumu pieņemšanas procedūras pārskatīšana"².

Komisija secina, ka tiesiskais regulējums attiecībā uz to, kā pieņemt lēmumus par ģenētiski modificētu pārtiku un barību, ir jākorrigē.

Tāpēc risinājumu, par ko Eiropas Parlaments un Padome Direktīvā (ES) 2015/412³ vienojušies attiecībā uz ĢMO audzēšanu, Komisija demokrātiskas izvēles vārdā un konsekvēntuma labad ierosina paplašināt un attiecināt arī uz ģenētiski modificētu pārtiku un barību.

2. PAŠREIZĒJAIS TIESISKAIS REGULĒJUMS

2.1. Ievads

Attiecībā uz ģenētiski modificētas pārtikas un barības atļauju piešķiršanu, tās izsekojamību un marķēšanu Eiropas Savienībā ir daudzpusīgs tiesiskais regulējums.

¹ Eiropas Parlamenta un Padomes 2003. gada 22. septembra Regula (EK) Nr. 1829/2003 par ģenētiski modificētu pārtiku un barību (OV L 268, 18.10.2003., 1. lpp.).

² Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai, "Ar ģenētiski modificētiem organismiem (ĢMO) saistīto lēmumu pieņemšanas procedūras pārskatīšana" COM(2015) 176 *final*.

³ Eiropas Parlamenta un Padomes 2015. gada 11. marta Direktīva (ES) 2015/412, ar ko Direktīvu 2001/18/EK groza attiecībā uz iespēju, ka dalībvalstis var ierobežot vai aizliegt ģenētiski modificētu organismu (ĢMO) audzēšanu savā teritorijā (OV L 68, 13.3.2015., 1. lpp.).

ĢMO saturošu, no tiem sastāvošu vai ražotu pārtiku, tās sastāvdaļas un barību reglamentē Regula (EK) Nr. 1829/2003 par ģenētiski modificētu pārtiku un barību. Tā reglamentē arī citus ĢMO lietojumus, piemēram, ĢMO kā pārtikas un barības ražošanas izejmateriālu audzēšanu. Šie atšķirīgie produkti šajā dokumentā ir apzīmēti kā "ĢMO un ģenētiski modificēta pārtika un barība".

Ar regulu (EK) Nr. 1829/2003 ir pieņemta atļaujas piešķiršanas procedūra, kuras mērķis ir gādāt, lai, attiecīgos produktus laižot tirgū, nerastos risks cilvēka un dzīvnieku veselībai un videi. Lai to panāktu, procedūrā galveno uzmanību pievērš zinātniskai riska novērtēšanai: jebkādi atļaujai attiecībā uz kāda produkta laišanu tirgū jābūt pienācīgi pamatotai un šāda pamatojuma galvenais balsts var būt zinātnisks novērtējums⁴. Tiesību akti nosaka, ka par šo zinātnisko riska novērtēšanu atbild Eiropas Pārtikas nekaitīguma iestāde (EFSA) sadarbībā ar dalībvalstu zinātniskajām organizācijām.

Regulā (EK) Nr. 1829/2003 ir normas, kas Komisijai vai dalībvalstīm paver iespēju pieņemt ārkārtas pasākumus pret kāda atļauta ĢMO laišanu tirgū / lietošanu, ja šķiet, ka produkts var radīt nopietnu risku veselībai vai videi. Lai šādus pasākumus varētu pieņemt, par to, ka produkts veselībai vai videi var radīt nopietnu risku, ir nepieciešami zinātniski pierādījumi.

2.2. ĢMO un ģenētiski modificētas pārtikas un barības atļauju piešķiršana: lēmumu pieņemšanas procedūra

Regula (EK) Nr. 1829/2003, ko lasa kopā ar ES Pamattiesību hartas 41. pantu un Tiesas judikatūru⁵, prasa, lai Komisija kā riska pārvaldītājs par pieteikumu uz atļauju (tās piešķiršanu vai atteikšanu) izlemtu saprātīgi ilgā laikā.

Kopš spēkā stājusies Regula (EK) Nr. 1829/2003, dalībvalstis nekad vēl ar kvalificētu balsu vairākumu nav ne atbalstījušas, ne noraidījušas Komisijas lēmumprojektu. Visos procedūras posmos ir lemts "atzinumu nesniegt" (lēmumprojektu nav ne atbalstījis, ne noraidījis kvalificēts balsu vairākums; saskaņā ar patlaban spēkā esošajiem noteikumiem — pastāvīgajā komitejā un pārsūdzības komitejā). Tāpēc Komisija saskaņā ar spēkā esošajiem tiesību aktiem lēmumus par atļaujām pieņēmusi bez dalībvalstu komitejas atzinuma atbalsta.

Iemesli, ko dalībvalstis norāda, pamatojot, ka attiecībā uz kādu lēmumprojektu par kāda ĢMO vai ģenētiski modificētas pārtikas un barības atļaušanu atturējušās vai balsojušas pret, parasti nesakrītojas zinātnē, bet gan citos apsvērumos.

Tai pat laikā, pat ja Regula (EK) Nr. 1829/2003 Komisijai dod iespēju papildus EFSA veiktajai riska novērtēšanai ņemt vērā "citus pamatotus faktorus", Komisija nav varējusi uz šiem faktoriem atsaukties, lai pamatotu atļaujas

⁴ Regulas (EK) Nr. 1829/2003 7. un 19. pants nosaka, ka papildus EFSA atzinumam Komisija var ņemt vērā "citus pamatotus faktorus, kas attiecas uz izskatāmo jautājumu".

⁵ Tiesas spriedums lietā C-390/99, *Canal Satellite Digital SL*, 41. punkts.

atteikšanu attiecībā uz produktiem, ko EFSA⁶ uzskata par nekaitīgiem, un jebkurā gadījumā šādi rīkoties tā var tikai attiecībā uz visu Eiropas Savienību.

Līdz nesenam laikam Savienības tiesiskais regulējums dalībvalstīm nedeva citu iespēju, kā pretoties ĢMO audzēšanai un citādi izmantošanai un ģenētiski modificētai pārtikai un barībai to teritorijā, kā vien procedūrā, kurā lemj par ĢMO un ģenētiski modificētas pārtikas un barības atļaušanu, balsot negatīvi vai arī pēc atļaujas piešķiršanas izmantot drošības klauzulas/ārkārtas klauzulas. Dažas dalībvalstis šīs klauzulas izmantojušas attiecībā uz ĢMO audzēšanu un mazāk plaši — attiecībā uz ģenētiski modificētu pārtiku un barību.

Citas dalībvalstis izvēlējušās attiecībā uz ĢMO lietošanu audzēšanai vai ģenētiski modificētai pārtikai vai barībai savā teritorijā noteikt vienpusējus vai faktiskus aizliegumus vai uz to attiecināt neizpildāmus nosacījumus, panākot tādu pašu iznākumu. Šie vienpusējie pasākumi ir apstrīdēti dalībvalstu tiesās vai Tiesā.

Attiecībā uz ĢMO audzēšanu Direktīva (ES) 2015/412 dalībvalstīm, ievērojot subsidiaritātes principu un neskarot Savienības ĢMO atļauju piešķiršanas sistēmā paredzēto riska novērtēšanu, paver lielāku elastību lēmumu pieņemšanā par to, vai tās savā teritorijā vēlas vai nevēlas audzēt ĢMO. Direktīva aptver arī audzēšanai paredzētos ĢMO, attiecībā uz kuriem gaida atļaujas piešķiršanu vai kuri jau ir atļauti saskaņā ar Regulu (EK) Nr. 1829/2003. Šī direktīva nekādi neietekmē uz zinātnes atziņām balstīto ES atļaujas piešķiršanas procedūru, ko nosaka Direktīva 2001/18/EK vai Regula (EK) Nr. 1829/2003.

Tomēr minētā direktīva neattiecas uz ĢMO un ģenētiski modificētu pārtiku un barību, kam atļauja piešķirta saskaņā ar Regulu (EK) Nr. 1829/2003.

3. KOMISIJAS VEIKTĀS PĀRSKATĪŠANAS REZULTĀTI

Saskaņā ar Politiskajām pamatnostādnēm, kas Komisijai izdotas 2014. gada 15. jūlijā, Komisijas paziņojumā COM(2015) 176 *final* izklāstīti Komisijas konstatējumi, ko tā guvusi, pārskatot lēmumu pieņemšanas procedūru attiecībā uz ĢMO un ģenētiski modificētu pārtiku un dzīvnieku barību. Komisija secina, ka spēkā esošais tiesiskais regulējums būtu jāgroza, Direktīvā (ES) 2015/412 saskaņoto pieeju attiecinot uz citiem produktiem, ko reglamentē Regula (EK) Nr. 1829/2003.

Direktīvu (ES) 2015/412 pieņēma ļoti nesen. Minētā direktīva ir krietni ietekmējusi šo priekšlikumu, arī tā mērķus un to sasniegšanai paredzētos mehānismus. Tādējādi sarunu procesā izdarītos Savienības likumdevēju secinājumus var attiecināt arī uz šo priekšlikumu.

Šajā priekšlikumā daudz izmantota Direktīva (ES) 2015/412, un tas tieši izriet no Komisijas politiskā pilnvarojuma, balstoties uz Politiskajām pamatnostādnēm, uz

⁶ To, ka Komisija, atsakoties piešķirt atļauju, norāda uz "citiem pamatotiem faktoriem", kas minēti Regulā (EK) Nr. 1829/2003, varētu juridiski aizstāvēt, ja to pamatotu, norādot uz sevišķi svarīgiem ar sabiedrības interesēm saistītiem iemesliem, kuriem ir tāds pats raksturs kā iemesliem, kas minēti LESD 36. pantā, kā arī ar to saistītajā Tiesas judikatūrā (sk., piem., Tiesas 1979. gada 20. februāra spriedumu lietā 120/78 *Rewe-Zentral (Cassis de Dijon)* [1979] ECR 649), un uz vispārīgu interešu mērķiem, kas minēti Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 52. panta 1. punktā, kā arī attiecīgajā Tiesas judikatūrā (sk., piem., Tiesas 2012. gada 12. jūlija spriedumu lietā C-59/11, *Association Kokopelli*, ECLI:EU:C:2012:447).

kuru pamata tā ievēlēta. Tāpat kā attiecībā uz Direktīvu (ES) 2015/412, priekšlikuma faktiskā ietekme būs atkarīga no tā, kādā apmērā dalībvalstis izmantos tās normas.

4. PRIEKŠLIKUMA JURIDISKIE ASPEKTI

4.1. Ierosinātā priekšlikuma kopsavilkums

Komisijas priekšlikums saskaņā ar parasto likumdošanas procedūru groza Regulu (EK) Nr. 1829/2003, lai ieviestu jaunas normas, kas dalībvalstīm dod iespēju visā to teritorijā vai tās daļā ierobežot vai aizliegt lietot ĢMO tiesiskā regulējuma aptvertus ģenētiski modificētus organismus un ģenētiski modificētu barību un pārtiku, un tādējādi papildina iespējas, ko attiecībā uz audzēšanai paredzētiem ĢMO dalībvalstīm paver Direktīva (ES) 2015/412.

Ar šo priekšlikumu dalībvalstīm piešķirtās papildu pilnvaras attieksies tikai uz iespēju pieņemt Līgumam atbilstošus pasākumus, kas to teritorijā ierobežo vai aizliedz lietot ĢMO un ģenētiski modificētu pārtiku un barību, attiecībā uz ko jau piešķirta atļauja. Tāpēc tā neietekmēs procedurālos un būtiskos nosacījumus, ar kādiem saskaņā ar Regulu (EK) Nr. 1829/2003 attiecībā uz ĢMO un ģenētiski modificētu pārtiku un barību piešķir atļauju, kura joprojām būs derīga visā Savienības teritorijā.

Dalībvalstu pieņemtajiem pasākumiem jāsader ar iekšējo tirgu un jo īpaši ar LESD 34. pantu, kas aizliedz pasākumus, kuru iedarbība ir līdzvērtīga preču brīvas aprites kvantitatīvajiem ierobežojumiem. Tāpēc šo priekšlikumu izmantojošajām dalībvalstīm to pieņemtie pasākumi būs jāpamato, balstoties uz iemesliem, kas atbilst LESD 36. pantam un Tiesas judikatūrā izkoptajam jēdzienam "sevišķi svarīgi ar sabiedrības interesēm saistīti iemesli". Turklāt paredzētajiem pasākumiem vajadzēs būt pamatotiem un saderīgiem ar proporcionalitātes principu un ar nediskriminēšanas principu attiecībā uz kādas dalībvalsts un citu valstu produktiem. Visbeidzot, šiem pasākumiem būs jāatbilst Savienības starptautiskajām saistībām.

Katrai dalībvalstij, kas šādu izņēmumu grib izmantot, ierobežošana vai aizliegšana katrā atsevišķā gadījumā būs jāpamato, ņemot vērā attiecīgo ĢMO, paredzētā pasākuma veidu un valsts vai reģiona līmeņa īpašos apstākļus, ar kuriem šādu izņēmumu var pamatot.

Kas attiecas uz Direktīvu (ES) Nr. 2015/412, ar pamatojumiem, kas saistīti ar tādu veselības vai vides risku novērtēšanu, kuri vispusīgi aplūkoti lēmumā par atļaujas piešķiršanu un Regulā (EK) Nr. 1829/2003 jau pieejamajās procedūrās (piemēram, 34. pantā paredzētie "ārkārtas pasākumi" vai 9. un 21. pantā paredzētā "uzraudzība"), dalībvalstis nevarēs pamatot jaunus riskus.

Priekšlikumā piedāvātā jaunā iespēja neattiecas uz tādu produktu laišanu tirgū un lietošanu, kas saskaņā ar ĢMO tiesiskajā regulējumā noteiktajiem marķēšanas sliekšņiem nav marķēti kā ģenētiski modificēti (piemēram, saskaņā ar Regulas (EK) Nr. 1829/2003 12. un 24. pantu pārtika un barība, kurā ģenētiski modificēta materiāla klātbūtne līdz 0,9 % apmērā ir nejauša vai tehniski nenovēršama).

Dalībvalstīm, kas vēlas ierobežot vai aizliegt tirgū jau pieejamu ĢMO un ģenētiski modificētas pārtikas un barības lietošanu, būs arī jāsaglabā tirgus dalībnieku tiesības, nodrošinot tiem saprātīgi ilgu laiku, kurā pakāpeniski izbeigt attiecīgo produktu klātbūtni tirgū.

4.2. Juridiskais pamats

Šā priekšlikuma pamatā ir LESD 114. pants, kas Regulas (EK) Nr. 1829/2003 visā juridiskajā pamatā ir tā daļa, kas attiecas uz šajā priekšlikumā paredzēto pasākumu pieņemšanu.

4.3. Subsidiaritātes princips un proporcionalitātes princips

4.3.1. Priekšlikuma atbilstība subsidiaritātes principam

Saskaņā ar LES 5. panta 3. punktu atbilstoši subsidiaritātes principam jomās, kuras nav ekskluzīvā Savienības kompetencē, Savienība rīkojas tikai tad un tiktāl, ja paredzētās darbības mērķi nav pietiekami labi sasniedzami dalībvalstīm centrālā vai reģionālā un vietējā līmenī, bet ierosinātās darbības mēroga vai seku dēļ tie ir labāk sasniedzami Savienības līmenī.

Spēkā esošais Savienības tiesiskais regulējums visā pilnībā saskaņo ĢMO un ģenētiski modificētas pārtikas un barības atļauju piešķiršanas procedūras, un iespēja pieņemt pasākumus, kas ierobežo vai aizliedz ĢMO un ģenētiski modificētas pārtikas un barības lietošanu, dalībvalstīm ir dota tikai ar šā tiesiskā regulējuma nosacījumiem. Šajā regulējumā dalībvalstīm patlaban, neskaitot balsojumu komitejās, ir ierobežotas iespējas izteikt tādus apsvērumus, kas nebūtu saistīti ar produkta nekaitīgumu.

Priekšlikums šo situāciju grozīs, dalībvalstīm sniedzot iespēju savā teritorijā pasākumus, kas ierobežo vai aizliedz ĢMO vai ģenētiski modificētas pārtikas un barības lietošanu, — ar nosacījumu, ka šie pasākumi atbilst ES tiesību aktiem, — pieņemt, nevis balstoties uz apsvērumiem, kuri saistīti ar produktu nekaitīgumu, bet citiem leģitīmiem apsvērumiem.

Saskaņā ar LES 5. panta 3. punktu ierosinātie grozījumi uz Savienības līmenī labāk sasniedzamu mērķi orientējas, neskarot Regulas (EK) Nr. 1829/2003 normas. Netiek skarta Savienības atļaujas piešķiršanas procedūra, kuras pamatā ir riska novērtēšana, un noteikumi, kas Savienībai dod iespēju vienoti un saskaņoti vērsties pret potenciāliem ĢMO radītiem riskiem, — tādi ir, piemēram, ārkārtas pasākumus vai uzraudzību paredzošie noteikumi, kam visiem ir mērķis nodrošināt augstu drošības līmeni visā Savienības teritorijā. Direktīvā (ES) 2015/412 Eiropas Parlaments un Padome ir atgādinājuši, ka šis mērķis ir labāk sasniedzams Savienības līmenī, un tādējādi ir aizlieguši dalībvalstīm pieņemt pasākumus, kas tam traucē⁷.

Tomēr ar riskiem veselībai un videi nesaistītos jautājumos priekšlikums balstās uz pieņēmumu, ka par ĢMO un ģenētiski modificētas pārtikas un barības lietošanas īpatnībām Savienības dažādajās teritorijās

⁷

Tās 2. apsvērumā noteikts, ka "būtu jāpanāk un jā saglabā vienlīdz augsts veselības, vides un patērētāju aizsardzības līmenis visā Savienības teritorijā", savukārt saskaņā ar tās 14. apsvērumu: "Savienībā izvēlētais cilvēka vai dzīvnieku veselības un vides aizsardzības līmenis ļauj īstenot vienotu zinātnisku izvērtēšanu visā Savienībā, un ar šo direktīvu minētā situācija nebūtu jāmaina."

vispiemērotāk lemt ir valsts, reģiona vai vietējā līmenī. Ņemot vērā, ka priekšlikums var skart dažādas situācijas, uzskatīja, ka nav lietderīgi precīzāk apzināt, kādus pamatojumus dalībvalstis varētu izraudzīties saviem pasākumiem, ja vien tie ir saderīgi ar Savienības tiesību aktiem.

Šī pieeja atbilst subsidiaritātes principam.

4.3.2. Priekšlikuma atbilstība proporcionālītātes principam

Saskaņā ar LES 5. panta 4. punktu un proporcionālītātes principu Savienības rīcības saturs un veids ir samērīgs ar Līgumu mērķu sasniegšanai nepieciešamo.

Priekšlikums paredz tikai iespēju dalībvalstīm savā teritorijā pieņemt pamatotus pasākumus attiecībā uz tādu ĢMO un ģenētiski modificētas pārtikas un barības lietošanu, kam saskaņā ar ĢMO tiesisko regulējumu ir piešķirta atļauja.

Tas neietekmē Savienības atļaujas piešķiršanas procedūru, kas balstās uz riska novērtēšanu un kam jāprojām vajadzētu būt Savienības līmenī saskaņotai, lai visā ES teritorijā saglabātu vienādu drošības līmeni. Lai nerastos traucējoša mijiedarbība ar ĢMO tiesiskā regulējuma procedūrām, kas Savienībai un tās dalībvalstīm dod iespēju ātri un saskaņoti reaģēt gadījumā, kur pēc ĢMO atļaujas piešķiršanas ir apzināts kāds risks veselībai vai videi, dalībvalstīm nav ļauts savus pasākumus pamatot ar apsvērumiem, kas saistīti ar produkta nekaitīgumu.

Lai nodrošinātu, ka priekšlikums neparedz vairāk par vēlamā mērķa sasniegšanai nepieciešamo, ir paredzēti arī citi mehānismi.

Turklāt, lai nodrošinātu, ka dalībvalstu pieņemtie pasākumi nepārsniedz vēlamā mērķa īstenošanai nepieciešamo, priekšlikums dalībvalstīm neatļauj ierobežot vai aizliegt tādu produktu lietošanu, kas saskaņā ar ĢMO tiesisko regulējumu nav jāmarķē, — pat ja produkti nelielā daudzumā zem minētajā dokumentā noteiktajiem sliekšņiem satur ĢMO vai ģenētiski modificētu pārtiku un barību. Ir pieņemti arī noteikumi, kas aizsargā to ekonomikas dalībnieku tiesības, kas ĢMO vai ģenētiski modificētu pārtiku vai barību likumīgi laidoši tirgū, pirms dalībvalsts saskaņā ar priekšlikumu pieņemusi pasākumus.

Priekšlikums arī paredz, ka dalībvalstu pieņemtajiem pasākumiem jābūt pamatotiem, jābalstās uz imperatīviem iemesliem, kas ir saderīgi ar LESD 34. un 36. pantu un ar tiem saistītu Tiesas judikatūru, un ka šajos pasākumos ir jāievēro proporcionālītātes princips un nediskriminēšanas princips.

Dažādie minētie elementi nodrošina, ka priekšlikums neparedz vairāk par vēlamā mērķa sasniegšanai nepieciešamo un ka tas sader ar proporcionālītātes principu.

4.4. Juridisko instrumentu izvēle

Izmantojot "formu paralēlisma" principu, Regulu (EK) Nr. 1829/2003 ierosina grozīt ar regulu. Regulā (EK) Nr. 1829/2003 par ģenētiski modificētu pārtiku

un barību⁸ minētais Komisijas pienākums pārraudzīt Regulas piemērošanas ietekmi cita starpā attiecībā uz veselību un iekšējā tirgus darbību joprojām būs spēkā un attieksies arī uz grozošajām normām, kas ierosinātas ar šo regulu.

5. IETEKME UZ BUDŽETU

Nav novērojama.

⁸

Sk. regulas 48. panta 2. punktu.

Priekšlikums

EIROPAS PARLAMENTA UN PADOMES REGULA

ar ko Regulu (EK) Nr. 1829/2003/EK groza attiecībā uz iespēju, ka dalībvalstis var ierobežot vai aizliegt ģenētiski modificētas pārtikas un barības lietošanu savā teritorijā

EIROPAS PARLAMENTS UN EIROPAS SAVIENĪBAS PADOME,
ņemot vērā Līgumu par Eiropas Savienības darbību un jo īpaši tā 114. pantu,
ņemot vērā Eiropas Komisijas priekšlikumu,
pēc leģislatīvā akta projekta nosūtīšanas valstu parlamentiem,
ņemot vērā Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinumu⁹,
ņemot vērā Reģionu komitejas atzinumu¹⁰,
saskaņā ar parasto likumdošanas procedūru,
tā kā:

- (1) Ar Direktīvu 2001/18/EK¹¹ un Regulu (EK) Nr. 1829/2003¹² (turpmāk — "ĢMO tiesiskais regulējums") ir iedibināts vispusīgs tiesiskais regulējums atļauju piešķiršanai attiecībā uz ģenētiski modificētu organismu (ĢMO) un ģenētiski modificētas pārtikas un barības laišanu tirgū. Šo aktu mērķis ir nodrošināt ĢMO un ģenētiski modificētas pārtikas un barības nekaitīgumu, turklāt minētajiem produktiem izveidojot iekšējo tirgu.
- (2) Gan ar Direktīvu 2001/18/EK, gan Regulu (EK) Nr. 1829/2003 ir iedibināta Savienības līmeņa centralizēta procedūra, kurā Komisijai ir tiesības pieņemt īstenošanas lēmumus, ar ko, pamatojoties uz novērtējumu par potenciālajiem riskiem, ko ĢMO un ģenētiski modificēta pārtika un barība varētu radīt cilvēka vai dzīvnieku veselībai vai videi, apmierina vai noraida pieteikumu uz to atļauju. Regula (EK) Nr. 1829/2003 arī paredz, ka attiecīgā gadījumā var ņemt vērā citus pamatotus faktorus.
- (3) Komisijas īstenošanas lēmumus par ĢMO un ģenētiski modificētas pārtikas un barības atļaujām pieņem saskaņā ar Regulā (ES) Nr. 182/2011¹³ paredzēto pārbaudes procedūru. Šajā procedūrā paredzēts, ka dalībvalstis iesaistās divos posmos, proti, pastāvīgajā komitejā, un, ja nepieciešams, vēlāk arī apelācijas komitejā.

⁹ OV C , , lpp.

¹⁰ OV C , , lpp.

¹¹ Eiropas Parlamenta un Padomes 2001. gada 12. marta Direktīva 2001/18/EK par ģenētiski modificētu organismu apzinātu izplatīšanu vidē un Padomes Direktīvas 90/220/EEK atcelšanu (OV L 106, 17.4.2001., 1. lpp.).

¹² Eiropas Parlamenta un Padomes 2003. gada 22. septembra Regula (EK) Nr. 1829/2003 par ģenētiski modificētu pārtiku un barību (OV L 268, 18.10.2003., 1. lpp.).

¹³ Eiropas Parlamenta un Padomes 2011. gada 16. februāra Regula (ES) Nr. 182/2011, ar ko nosaka normas un vispārīgus principus par dalībvalstu kontroles mehānismiem, kuri attiecas uz Komisijas īstenošanas pilnvaru izmantošanu (OV L 55, 28.2.2011., 13. lpp.).

- (4) Ģenētiskās inženierijas izmantošana attiecībā uz augiem un pārtiku un barību ir jautājums, attiecībā uz kuru dalībvalstu viedokļi nesaskan, un tas atspoguļojas lēmumu pieņemšanas procedūrā, kuras iznākumā piešķir ĢMO un ģenētiski modificētas pārtikas un barības atļaujas. Komiteju vai Padomes balsojumu rezultāti liecina, ka kopš Regulas (EK) Nr. 1829/2003 piemērošanas datuma nekad nav bijis kvalificēta balsu vairākuma ne par, ne pret šo produktu atļaujas piešķiršanu. Tāpēc procedūras beigās Komisija saskaņā ar spēkā esošajiem tiesību aktiem atļauju ir piešķīrusi bez dalībvalstu komitejas atzinuma atbalsta.
- (5) Kad attiecībā uz kādu ĢMO vai ģenētiski modificētu pārtiku un barību saskaņā ar Direktīvu 2001/18/EK vai Regulu (EK) Nr. 1829/2003 ir piešķirta atļauja, dalībvalstis minētā produkta brīvu apgrozību savā teritorijā nevar aizliegt, ierobežot vai kavēt nekā citādi kā vien saskaņā ar stingriem Savienības tiesību aktos paredzētiem nosacījumiem, kas prasa sniegt pierādījumus par nopietnu risku veselībai vai videi. Dažas dalībvalstis ir izmantojušas drošības klauzulas un ārkārtas pasākumus, kas attiecīgi paredzēti Direktīvas 2001/18/EK 23. pantā un Regulas (EK) Nr. 1829/2003 34. pantā. Citas ir izmantojušas LESD 114. panta 5. un 6. punktā paredzēto paziņošanas procedūru, kuru arī ir prasīts pamatot ar jauniem zinātnes datiem attiecībā uz vides vai darba vides aizsardzību. Vēl citas dalībvalstis ir pieņēmušas vienpusējus aizliegumus. Daži no šiem pasākumiem ir apstrīdēti dalībvalstu tiesās vai Tiesā.
- (6) Pavisam nesen sakarā ar 2015. gada 13. martā pieņemto Direktīvu (ES) 2015/412¹⁴, ar kuru grozīja Direktīvu 2001/18/EK, dalībvalstīm dodot iespēju ierobežot vai aizliegt ĢMO audzēšanu to teritorijā, stāvoklis attiecībā uz audzēšanai paredzētiem ĢMO ir mainījies. Galvenais jauno noteikumu nolūks ir dalībvalstīm dot iespēju izlemt, vai tās vēlas vai nevēlas atļaut ģenētiski modificētu kultūraugu audzēšanu to teritorijā, neskarot Savienības ĢMO atļauju piešķiršanas sistēmā paredzēto riska novērtēšanu. Grozījumu nolūks bija tirgus dalībniekiem sagādāt vairāk paredzamības un ierobežot to, ka dalībvalstis izmanto Direktīvas 2001/18/EK 23. pantā un Regulas (EK) Nr. 1829/2003 34. pantā paredzētās drošības klauzulas. Tika arī gaidīts, ka šie grozījumi pozitīvi ietekmēs lēmumu pieņemšanas procedūru attiecībā uz audzēšanai paredzētu ĢMO atļauju piešķiršanu.
- (7) Iemesli grozījumiem, kas Direktīvā 2001/18/EK ar Direktīvu (ES) 2015/412 izdarīti attiecībā uz audzēšanai paredzētiem ĢMO, ir būtiski arī attiecībā uz tādiem citiem ĢMO un ģenētiski modificētu pārtiku un barību, ko reglamentē Regula (EK) Nr. 1829/2003. Proti, attiecīgās komitejas vai Padomes balsojumā par īstenošanas lēmumu attiecībā uz atļaujas piešķiršanu Regulas (EK) Nr. 1829/2003 reglamentētiem un audzēšanai neparedzētiem produktiem iznākums vienmēr ir "atzinumu nesniegt" (ne par, ne pret atļaujas piešķiršanu nav kvalificēta balsu vairākuma), un ir arī dalībvalstis, kurās šo produktu lietošana ir aizliegta. Ņemot vērā minēto, Regulu (EK) Nr. 1829/2003 ir lietderīgi grozīt, lai dalībvalstīm dotu iespēju ierobežot vai aizliegt ĢMO un ģenētiski modificētas barības un pārtikas lietošanu visā to teritorijā vai tās daļā, pamatojoties uz imperatīviem iemesliem, kas ir saderīgi ar Savienības tiesību aktiem — bez sakara ar riskiem cilvēka un dzīvnieku veselībai un videi, jo tie jau ir novērtēti Savienības līmenī saskaņā ar Regulu (EK) Nr. 1829/2003. Šai iespējai nevajadzētu attiekties uz audzēšanai paredzētiem ĢMO, ko jau reglamentē Direktīvā 2001/18/EK ar Direktīvu (ES) 2015/412 izdarītie grozījumi.

¹⁴ Eiropas Parlamenta un Padomes 2015. gada 11. marta Direktīva (ES) 2015/412, ar ko Direktīvu 2001/18/EK groza attiecībā uz iespēju, ka dalībvalstis var ierobežot vai aizliegt ģenētiski modificētu organismu (ĢMO) audzēšanu savā teritorijā (OV L 68, 13.3.2015., 1. lpp.).

- (8) Tāpēc būtu jāatļauj dalībvalstīm pieņemt pasākumus, kas visā to teritorijā vai tās daļā ierobežo vai aizliedz lietot tādu ĢMO vai ģenētiski modificētu pārtiku vai barību vai tādu ĢMO vai ģenētiski modificētas pārtikas vai barības grupu, attiecībā uz ko tikusi piešķirta atļauja, ja vien šādi pasākumi ir argumentēti un pamatoti ar Savienības tiesību aktiem atbilstošiem imperatīviem iemesliem un atbilst proporcionalitātes principam, vietējo produktu un ārvalstu produktu nediskriminēšanas principam un LESD 34. un 36. pantam un 216. panta 2. daļai.
- (9) Saskaņā ar šo regulu pieņemtiem ierobežojumiem vai aizliegumiem būtu jāattiecas uz ģenētiski modificētas pārtikas un barības lietošanu, nevis uz tās brīvu apgrozību un importēšanu.
- (10) Ar Regulu (EK) Nr. 1829/2003 paredzētās atļaujas piešķiršanas procedūras starpniecību panāktajam cilvēka vai dzīvnieku veselības un vides aizsardzības līmenim nepieciešama visā Savienības teritorijā vienota zinātniska novērtēšana, un šai regulai aprakstītā situācija nebūtu jāgroza. Tātad, lai izvairītos no jebkādas traucējošas mijiedarbības ar riska vērtētāju un riska pārvaldītāju kompetencēm, kas tiem piešķirtas saskaņā ar Regulu (EK) Nr. 1829/2003, dalībvalstīm nebūtu jāatļauj izmantot pamatojumus, kas saistīti ar veselības un vides riskiem, kuri būtu jānovērš saskaņā ar Regulā (EK) Nr. 1829/2003 un jo īpaši tās 10., 22. un 34. pantā iedibināto procedūru.
- (11) Pasākumi, ko dalībvalstis pieņem saskaņā ar šo regulu, iekšējā tirgus darbības nodrošināšanas aspektā būtu jāizskata Savienības līmeņa uzraudzības un informācijas sniegšanas procedūrā. Ņemot vērā šajā regulā paredzēto uzraudzības un informācijas sniegšanas līmeni, nav papildus jāparedz Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 98/34/EK¹⁵ piemērošana. Regulā (EK) Nr. 1829/2003 ar šo regulu izdarītie grozījumi paredz, ka dalībvalstis ĢMO vai ģenētiski modificētas pārtikas un barības lietošanu visā to teritorijā vai tās daļā var uz visu atļaujas derīguma laiku ierobežot vai aizliegt, ja vien ir pagājis noteikts nogaides laikposms, kurā Komisijai un citām dalībvalstīm ir dota iespēja ierosinātos pasākumus komentēt. Tādējādi attiecīgajai dalībvalstij vismaz 3 mēnešus pirms pasākumu pieņemšanas būtu Komisijai jāpaziņo minēto pasākumu projekts, lai Komisijai un citām dalībvalstīm būtu iespēja to komentēt, un šajā laikposmā tai būtu jāatturas no minēto pasākumu pieņemšanas un īstenošanas. Noteiktajam nogaides laikposmam beidzoties, dalībvalstij būtu jāspēj pieņemt tādus pasākumus, kādi sākumā ierosināti, vai tādus, kas grozīti, ņemot vērā Komisijas vai dalībvalstu komentārus. Dalībvalstīm būtu jādod iespēja šai regulai atbilstošus pasākumus Komisijai paziņot, pirms pasākumu skartajam produktam piešķir atļauju, lai ierobežojums vai aizliegums sāktu darboties no Savienības atļaujas spēkā stāšanās datuma.
- (12) Ja kāds produkts ticis likumīgi lietots, pirms kāda dalībvalsts pieņemusi pasākumus saskaņā ar šo regulu, tirgus dalībniekiem būtu jāatvēr pietiekams laiks, kurā tie varētu pakāpeniski izbeigt produkta klātbūtni tirgū.
- (13) Saskaņā ar šo regulu pieņemti pasākumi, kas ierobežo vai aizliedz ĢMO vai ģenētiski modificētas barības un pārtikas lietošanu, nedrīkstētu ietekmēt šo produktu un to patērēšanā iegūtu produktu lietošanu citās dalībvalstīs. Turklāt šī regula un saskaņā ar to pieņemtie valsts pasākumi nedrīkstētu skart Savienības tiesību aktu prasības, kas attiecas uz ģenētiski modificēta materiāla nejausu un tehniski nenovēršamu klātbūtni

¹⁵ Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 98/34/EK (1998. gada 22. jūnijs), kas nosaka informācijas sniegšanas kārtību tehnisko standartu un noteikumu, un Informācijas sabiedrības pakalpojumu noteikumu sfērā (OV L 204, 21.7.1998., 37. lpp.).

citos produktos, un tie arī nedrīkstētu skart šīm prasībām atbilstošu produktu laišanu tirgū un lietošanu.

(14) Regula (EK) Nr. 1829/2003 būtu attiecīgi jāgroza,
IR PIENĒMUŠI ŠO REGULU.

1. pants

Regulā (EK) Nr. 1829/2003 iekļauj šādu pantu:

"34.a pants

Dalībvalstu noteiktie ierobežojumi vai aizliegumi

1. Dalībvalstis var pieņemt pasākumus, kas ierobežo vai aizliedz 3. panta 1. punktā vai 15. panta 1. punktā minēto un saskaņā ar šo regulu atļauto produktu lietošanu, ja vien šādi pasākumi ir:
 - a) argumentēti un pamatoti ar tādiem Savienības tiesību aktiem atbilstošiem imperatīviem iemesliem, kas nekādā gadījumā nav pretrunā ar riska novērtējumu, kurš izstrādāts saskaņā ar šo regulu;
 - b) proporcionāli un nediskriminējoši.
2. Ja dalībvalsts paredzējusi pieņemt 1. punktā paredzētos pasākumus, vispirms tā Komisijai iesniedz šo pasākumu projektu un attiecīgo pamatojumu. Pasākumu projektu un attiecīgo pamatojumu Komisija nekavējoties paziņo citām dalībvalstīm. Pasākumu projektu un šādu informāciju dalībvalsts var iesniegt, pirms ir pabeigta 7. un 19. pantā paredzētā atļaujas piešķiršanas procedūra.

Laikposmā, kas ilgst 3 mēnešus no datuma, kad saskaņā ar pirmo daļu Komisijai iesniegti šo pasākumu projekti un informācija:

 - a) šī dalībvalsts atturas no minēto pasākumu pieņemšanas un īstenošanas;
 - b) Komisija un citas dalībvalstis dalībvalstij, kas iesniegusi šo pasākumu projektu, var izteikt jebkādas komentārus, ko tās uzskata par lietderīgiem.
3. Saskaņā ar šā panta 1. punktu pieņemtie pasākumi paredz saprātīgi ilgu laikposmu, kurā iespējams izlietot to 3. panta 1. punktā un 15. panta 1. punktā minēto produktu esošos krājumus, uz ko šādi pasākumi attiecas un ko bija likumīgi lietot pirms šo pasākumu pieņemšanas datuma.
4. Saskaņā ar šā panta 1. punktu pieņemtie pasākumi neskar tādas pārtikas un barības lietošanu attiecīgajā dalībvalstī, kura nejaušības vai tehniskas neizbēgamības dēļ satur ģenētiski modificētu materiālu, kas, piemērojot 12. un 24. pantā paredzētos sliekšņus, nav saskaņā ar šo regulu jāmarķē.
5. Uz audzēšanai paredzētiem ĢMO šā panta 1. līdz 4. punkts neattiecas."

2. pants

Šī regula stājas spēkā divdesmitajā dienā pēc tās publicēšanas *Eiropas Savienības Oficiālajā Vēstnesī*.

Šī regula uzliek saistības kopumā un ir tieši piemērojama visās dalībvalstīs.

Briselē,

*Eiropas Parlamenta vārdā —
priekšsēdētājs*

*Padomes vārdā —
priekšsēdētājs*